

CIC. Caesar *cum* Scipione leges *contulerunt*.

LIV. Dux *cum* aliquot principibus *capiuntur*.

† 29. *Collectivis (a, b) et partitivis (c, d) concordant verba plurali numero (a, c) vel singulari (b, d):*

a.

OV. Thura *ferant placentque* novum pia turba Quirinum.

PLAUT. Magna *pars* morem hunc *induxerunt*.

LIV. Magna *multitudo* perditorum hominum *convenerunt*.

b.

VIRG. *Pars* densa ferarum tecta *rapit* sylvas.

CIC. *Multitudo* contulit se ad eam disciplinam.

CIC. Illo die *gens* ista Clodiana, quod facere *voluit, effecit*.

c.

SALL. *Alius* alio more viventes incredibile est quam facile *coaluerint*.

TER. *Aperite* aliquis actutum ostium.

CURT. Sibi *quisque* habeant, quod suum est.

d.

SUET. Damnati omnes *alius* alio castu *periit*.

CIC. Suam *quisque* videri *vult* afferre sententiam.

30. *In distributione datur pluralis numerus (a) vel singularis (b):*

a.

LIV. Palatium *Romulus, Remus* Aventinum *capiunt*.

LIV. Ita duo deinceps reges, *ille* bello, *hic* pace civitatem *auxerunt*.

b.

CAES. Gallos ab Aquitanis *Garumna* flumen, a Belgis *Sequana* dividit.

LIV. Duo ordinarii consules, *alter* morbo, *alter* ferro *periisset*.

31. *Saepe verbum subauditur e proximo:*

CIC. Haec si ego dixero, incredibilia videbuntur; si vos, facile fidem invenerint.

CIC. L. Luculli virtutem quis? At quam multi villarum magnificentiam imitati sunt!

CIC. Olim cum regnare existimabamur; non tam ab ullis quam hoc tempore observor a familiarissimis Caesaris.

32. *Sum attrahitur aliquando ad praedicatum:*

CIC. Tui consulatus *fuit* initium ludi Compitalitii.

SEN. Magnae divitiae *sunt* composita paupertas.

OV. Quas geritis vestes, sordida lana *fuit*.

CAPUT SECUNDUM.

DE CONSTRUCTIONE.

I. Constructio nominis substantivi. — II. Constructio nominis adjectivi. — III. Constructio pronominis. — IV. Constructio verbi. — V. Constructio participii. — VI. Constructio gerundii. — VII. Constructio supini. — VIII. Constructio ceterorum verbalium. — IX. Constructio adverbii. — X. Constructio praepositionis. — XI. Constructio conjunctionis. — XII. Constructio interjectionis.

I. Constructio nominis substantivi.

* 33. *Substantivum nomen fert genitivum (a) et ablativum (b), cui praepositio (c) saepe adjungitur*¹:

a.

CIC. Somnus est imago *mortis*.

TAC. Maluit patrati quam incepti *facinoris* reus esse.

PHAEDR. Quum cepissent cervum vasti *corporis*, sic est loquutus leo.

¹ Plura de genitivo et ablativo habes in n. 224 et sqq. et in n. 244 et sqq.

b.

PLAUT. Tun' *capite* cano amas, homo nequissime?CIC. Aristoteles, vir summo *ingenio*, docere coepit.NEP. Datames Thuin, hominem vasti corporis *terribilique facie*, veste textit.

c.

VIRG. Te memorande canemus, pastor *ab Amphryso*.QUINT. Cynicum apud censores reum *de moribus* facit.CIC. Athenienses ad senatum legatos *de suis rebus* mittunt.34. *Substantivum regens suppletur saepe e proximo:*

CIC. Sexto idus duas epistolas accepi: unam a meo tabelario, alteram a Bruti.

PLIN. Prolibare diis vina nefastum habetur, praeter imputatae vitis, fulmine tactae.

COLUM. Latitudinis pedes cum longitudinis sic multiplicabis.

* 35. *More substantivorum postulant genitivum adjectiva, quae substantive ponuntur, sive illa ponantur neutro genere singulari (a) sive neutro plurali (b) sive masculino plurali (c):*

a.

CIC. *Plurimum* in scribendo *laboris* haberet.CIC. *Tantum vini* in Hippiae nuptiis exhauseras.POMP. MELA. Satarchae ob *saevum hiemis* specus habitant totum bracati corpus.

b.

LIV. Oppidani Astapae locum in foro destinant, quo *pretiosissima rerum* suarum congerent.CIC. In *interiora aedium* penetravit.CAES. In occultis ac *reconditis templi*.

c.

LIV. Scipio Massinissam cum *expeditis* militum ad persequendum Syphacem mittit.VELL. *Veteres* ducum Romanorum sunt.LIV. Fidenatium *qui* supersunt, ad urbem Fidenas tendunt.36. *Observe illa:*Ardua *montium*. — Lubrica *vallium*. — Roscida *cespitem*.
— *Aquarum* profunda. — Immensa *camporum*¹.* 37. *Opus et usus regunt ablativum (a) nec non genitivum (b), nisi fuerint praedicata (c):*

a.

CIC. *Praesidio* firmiori ad eam provinciam opus est.PLAUT. Quando multos habeo cognatos, quid opus mihi est *liberis*?VIRG. Nunc *animis* opus, Aenea, nunc *viribus* usus.

b.

LIV. Ad consilium pensandum *temporis* opus est.OV. Lunaque fulgebat, nec *facis* usus erat.LIV. Quanti *argenti* opus fuit et sex mensium frumentum accepit.

c.

CIC. Dux nobis et auctor opus est.

NEP. Themistocles celeriter ea, quae opus erant, reperiebat.

PLAUT. Tua opera mihi est usus.

† 38. *Opus et usus junguntur etiam verbo (a), maxime participio (b):*

a.

CIC. Legem curiatam *ferre* opus est consuli.TER. Opus est adiutorem mihi *dari*.PLAUT. Nunc tibi opus est, ut aegram te *assimiles*.¹ Pro: *Ardui montes, lubricae valles* etc., quae sunt frequentia apud historicos.

b.

SALL. Ubi consulueris, mature *facto* opus est.PLAUT. Ego ibo domum, ut parentur, quibus *paratis* opus est.TER. In arcem *transcurso* opus est.PLAUT. Citius fit, quod *facto* non est usus, quam quod *facto* est opus.

II. Constructio nominis adjectivi.

1. Adjectiva cum genitivo. — 2. Partitiva et numeralia. — 3. Adjectiva cum dativo. — 4. Adjectiva cum ablativo. — 5. Adjectiva comparativa. — 6. Adjectiva superlativa.

NOTA. Adjectivorum differentiae et constructiones sunt innumerae; ego praecipuas summam perstringam; ceteras in lexicis quaerito.

I. Adjectiva cum genitivo.

* 39. Genitivo gaudent adjectiva scientiae (a), participationis (b) et abundantiae (c):

a.

CIC. Faciam te *consilii* nostri certiolem.HOR. Indoctus *pilae discive* quiescit.LIV. Exercitus *locorum* prudens.

b.

TAC. Collega imperii, *consors* tribuniciae *potestatis*.CIC. Tu es *mentis* compos? tu non constringendus?TAC. Retinet sub vexillo *ceterorum* immunes, nisi *propulsandi hostis*.

c.

VIRG. Quam dives *pecoris*, nivei quam *lactis* abundans.LIV. *Omnium* egeni corpora humi prostraverunt.LIV. Fertilis *hominum frugumque* Gallia.40. *Aliqua hujus ordinis expertia sunt genitivi:*CIC. Homo artium *studiis eruditus*.CIC. *Doctrina liberaliter institutus*.CIC. An tu *dialecticis* ne *imbutus* es quidem?

41. *Sunt adjectiva, quae apud poetas solum et historicos genitivum sortiantur:*

Floridus *aevi*. — Validus *animi*. — Devius *aequi*. — Integer *vitae*. — Praeceptus *animi*. — Ambiguus *consilii*. — Purus *sceleris*¹.

2. Partitiva et numeralia.

* 42. *Partitivis datur genitivus (a), item numeralibus, sive cardinalia sint (b) sive ordinalia (c) sive distributiva (d), nisi ponuntur adjectiva (e):*

a.

CIC. Elephanto *belluarum* nulla prudentior.CIC. Multae *istarum arborum* mea manu sunt satae.

b.

CIC. *Hominum* mille versabatur valentium.TAC. Tiberius quinque *consularium* e cetero senatu sorte duxit.

c.

LIV. Qui primus *vestrum* osculum matri tulerit, regnabit.CIC. Roma condita est anno secundo *Olympiadis septimae*.

d.

LIV. Mox compertum est nongentos *Romanorum* confectos.CURT. Nolo singulos *vestrum* excitare.

e.

LIV. Philippei nummi aurei *quatuordecim millia quingenti*.

¹ Plura adjectiva cum genitivo habes in verbalibus n. 139.

CIC. Describebat censores binos in *singulas* civitates.

CIC. In hac triremi *multi* remiges deerant.

† 43. *Haec etiam ablativum cum ex vel de pro genitivo admittunt:*

TAC. Tiberius quinque *e praetoriis* sorte duxit.

CIC. Mitte ad nos *de tuis* aliquem tabellarium.

CIC. Se gladio percussus esse ab uno *de illis*, ne indicaret.

44. *Mutantur aliquando cardinalia distributivis (a), praesertim in nominibus, quae carent singulari (b):*

a.

CIC. Pueri annorum *senum denum* senatorium nomen nundinati sunt.

CIC. In Sicilia sextertis *binis* tritici modius erat.

CIC. *Binos* scyphos habebam, jubeo promi utrosque.

b.

CIC. Pompejus inter *bina* castra collocatus est.

CIC. Credo te *binas* litteras meas accepisse, unas a Pindenisso, alteras a Laodicea.

45. *Quaevis nomina induunt partitivorum rationem:*

CIC. Homo *ex numero* disertorum.

PLIN. *Piscium* lupus et trichias bis anno parit.

FLOR. *Virgines e sacerdotio* Vestae.

3. Adjectiva cum dativo.

* 46. *Regunt dativum adjectiva utilitatis (a), voluptatis (b), aequalitatis (c) et his similia (d) vel contraria (e):*

a.

SALL. Oppidum Capsam aliosque locos munitos et *sibi* utiles amiserat.

CIC. Hominum *generi* cultura agrorum est salutaris.

CIC. Id si *tibi* erit commodum, cures velim.

b.

CAES. Id vero *militibus* fuit gratum et jucundum.

CIC. Odor Apronii *uni isti* suavis est.

CIC. Nihil est *Deo* acceptius quam coetus hominum jure congregati.

c.

CIC. *Marcello* fratri tuo aut par aut certe proximus sum.

CIC. Pars hujus pedis est aequalis *alteri parti*.

CIC. Quid simile habet epistola aut *judicio* aut *concioni*?

d.

NEP. Miltiades amicior erat omnium *libertati* quam suae dominationi.

SEN. *Cunctis* esto benignus, *nulli* blandus.

SUET. Germanorum cohortem remisit in patriam quasi *Cn. Dolabellae* proniorem.

e.

CIC. Veniebatis in provinciam, unam ex omnibus *huic* victoriae maxime infestam.

HOR. Dispar atque discolor matrona *puellae*.

CAT. Otium, Catulle, *tibi* molestum est.

† 47. *Dativum mutant genitivo adjectiva aequalitatis (a); item communis et proprius (b); accusativo autem cum ad adjectiva proportionis (c):*

a.

CIC. *Plectri* similem linguam nostri solent dicere, *chor-darum* dentes, nares cornibus.

LUC. Quem metuis, par *hujus* erat.

CIC. Conferam Drusum cum Graccho, fere *ejus* aequali.

b.

CIC. Id quidem non proprium *senectutis* est, sed commune *valetudinis*.

CIC. Commune est *liberorum populorum*, non proprium *foederatorum*.

c.

CIC. Consilium idoneum *ad hoc negotium*.CIC. Pallium laneum aptum *ad omne anni tempus*.PLIN. Lapathum utile *ad medicamina*.

4. Adjectiva cum ablativo.

* 48. *Immunis, fretus, dignus, contentus, inanis, Praeditus, extorris, plenus divesque potensque (a); Quaeque his accedunt (b) aut sunt contraria (c), sexto Donantur casu:*

a.

CIC. Haec scripsi ad te liberius fretus *conscientia officii mei*.SIL. Bis *octonis* nondum rex praeditus *annis*.VIRG. Terra antiqua, potens *armis* atque *ubere glebae*.

b.

CIC. Xerxes *refertus* omnibus praemiis donisque fortunae.CIC. Non tardus sententiis erat, sed *inops* verbis.SALL. In agrum praeda *onustum* proficiscitur.

c.

CIC. Animus per somnum sensibus et curis *vacuus*.CIC. L. Flaccus, vir tua legatione *indignissimus*.CIC. Neque hoc dii *alienum* ducunt majestate sua.

49. *Horum alia jungunt praepositionem ablativo (a), alia cum genitivo mutant (b):*

a.

CIC. Respublica nuda *a magistratibus*.SEN. Mens pura *ab omni labe*.LIV. Extorris *a solo patrio*.

b.

CIC. Referta Gallia *negotiatorum*, plena *civium* romanorum.LIV. Inops senatus *auxilii* humani ad deos vota vertit.AD CIC. Suscipe curam et cogitationem dignam *tuae virtutis*.

* 50. *Adjectiva ordinis (a) et diversitatis (b) regunt ablativum cum ab, pro quo dativum aliquando (c):*

a.

VIRG. Fortunatae puer, tu nunc eris alter *ab illo*.CIC. Quartus *ab Arcesila* fuit.HIRT. Sacerdos ejus deae secundus *a rege* habebatur.

b.

CIC. Certa cum illo, qui *a te* totus diversus est.CIC. *Ab indisertis* re magis quam opinione differens.VIRG. Quantum mutatus *ab illo Hectore*.

c.

QUINT. Nihil est tam *Lysiae* diversum quam Isocrates.CIC. Nihil tam dissimile quam Cotta *Sulpicio*.CIC. Illa oratio *huic* dispar.

† 51. *Adjectiva diversitatis (a) et ordinis (b) verbis junguntur per ac, atque, quam:*

a.

CAES. *Alia* ratione est bellum gerendum *atque* antea gestum est.PLIN. Pransus et potus *diversum* valent *quam* significant.

b.

LIV. *Tertio* die *quam* interregnum inierit.LIV. Anno *trecentesimo altero* *quam* condita Roma erat.

5. Adjectiva comparativa.

* 52. *Comparativo subit ablativus (a) aut quam cum casu conveniente (b):*

a.

PLAUT. Plus *triginta annis* natus ego sum.CIC. Omitto illud facinus, *quo* foedius nec fieri nec cogitari quidquam potest.

MART. Hic totus volo rideat libellus et sit nequior omnibus libellis.

b.

PLAUT. Ego tua magnifica verba pluris non facio quam ancillam meam, quae latrinam lavat.

CIC. His igitur quam *physicis* potius credendum existimas?

CIC. Nemo fuit poëta, qui quemquam meliorem quam se arbitraretur.

53. *Quam* subauditur aliquando, maxime subeunte numerali:

LIV. Minus duo millia hominum effugerunt.

CIC. Milites romani saepe plus dimidiati mensis cibaria ferebant.

LIV. Plus quingenta jugera agri possidet.

54. *Comparativum*, nisi fungitur vice partitivi (a), genitivum vix admittit (b):

a.

LIV. In hanc sententiam ut discederetur, *juniores patrum* evincebant.

PLIN. *Animalium fortiora* sunt, quibus sanguis crassior est; *sapientiora*, quibus tenuior.

LIV. Poeni in *minorem Balearium* insulam trajecerunt.

b.

SUET. Reddendi equi gratiam fecit iis, qui *maiores annorum quinque et triginta* retinere eum nollent.

PLAUT. Non ego nunc parasitus sum, sed *regum regalior* rex.

55. *Comparativa* gaudent ablativis *opinione, spe, justo, solito* aliisque id genus:

CIC. *Opinione* celerius venturus esse dicitur.

LIV. Id quidem *spe* omnium serius fuit.

LIV. Ea res *expectatione* omnium tranquillior fuit.

56. *Terminus comparativi saepe est alterum comparativum:*

CIC. Libentius haec in illum evomere videar quam *verius*.

LIV. Triumphus dictatoris clarior quam *gratior* fuit.

POMP. MELA. Africa longior quam *latior* est.

57. *Sunt et verba comparativa:*

CIC. *Praestat* Gallorum quam Romanorum imperia perferre.

HOR. Nullos *his malle* ludos spectasse.

PLAUT. Est ubi damnum facere *praestet* quam lucrum.

58. *Ipsum verbum potest esse comparativi terminus:*

CIC. Non mehercule quidquam facio libentius quam ad te *scribo*.

CIC. Majus est hoc, quam vulgo *opinantur*.

59. *Et verbum cum conjunctione (a) aut adverbio (b) et casus cum praepositione (c) terminare possunt comparativum:*

a.

CIC. Neque habui quidquam antiquius, quam *ut* Pansam *convenirem*.

CIC. Nihil amplius desideratur, quam *quod* in Africam non *ierim*.

b.

CIC. Crassus fuit plenior, quam *quomodo* a nobis inductus est.

CIC. Ad Ciceronem ita scripsisti, ut neque temperatius scribi potuerit neque magis, quam *quemadmodum* ego maxime vellem.

c.

LIV. Appius castra metatus est latius quam *pro* copiis.

LIV. Proelium atrocius quam *pro* numero militum editur.

6. Adjectiva superlativa.

* 60. *Superlativum gaudet genitivo (a) vel ablativo cum ex (b) vel accusativo cum inter (c):*

a.

CIC. Scaevolam, unum *nostrae civitatis* praestantissimum.
MACR. Servius non solum *adolescentum*, sed etiam *senum* doctissimus.

SUET. Jussit in asperrimas *insularum* avehi.

b.

CIC. Audacissimus ego *ex omnibus?*

CIC. Solon doctissimus *ex septem*.

CIC. *De tuis officiis* hoc est gratissimum.

c.

CIC. Crassus, *inter reges* opulentissimus, ad tormenta ductus est.

SEN. *Inter cetera mala* illud pessimum est.

POMP. MELA. Borysthenes, *inter Scythiae amnes* amoenissimus, alluit eam gentem.

61. *Crescit superlativum additis quam, longe, multo:*

CIC. An est, mi Cicero, quod ego malim, quam te *quam* doctissimum esse?

CIC. Vir *longe* post homines natos improbissimus.

CIC. Civitas totius Siciliae *multo* locupletissima.

III. Constructio pronominis.

1. Pronomen cum casu. — 2. Pronomen reciprocum. — 3. Reciprocum personale. — 4. Reciprocum possessivum. — 5. Amphibolia in reciproco possessivo. — 6. Amphibolia in reciproco personali.

1. Pronomen cum casu.

† 62. *Pronomini, quod substantive ponitur, haeret genitivus:*

TER. *Quid turbae* est apud forum? *quid* illic hominum litigant?

SUET. Nunquam se publico *illud horae* sine tribunis commisit.

CIC. *Quod ornamentorum* in meis delubris fuit, id tu mihi, C. Verres, eripuisti.

63. *Pronomini possessivo haeret genitivus adjectivorum (a) vel participiorum (b):*

a.

LIV. *Nostro duorum* id jam eventu cernatur.

CIC. *Solius meum* peccatum corrigi non potest.

CIC. *Mea unius* interest rempublicam defendere.

b.

OV. Saepe rogabis, ut *mea defunctae* molliter ossa cubent.

HOR. *Mea* nemo scripta legit recitare *timentis*.

64. *Cum genitivo omnium ponitur personale (a) vel possessivum (b):*

a.

CIC. Video in me *omnium vestrum* ora atque oculos esse conversos.

CIC. Patria est parens *omnium nostrum*.

CIC. Iudicio constitutum est *omnium vestrum* bona praedam esse illius victoriae.

b.

CIC. In *nostro omnium* fletu nullam lacrymam aspexistis Milonis.

LIV. Cogor *vestram omnium* vicem consolari.

65. *Pro possessivis meus, tuus etc. (a) vix ponuntur genitivi personalium (b), nisi persona significanda est (c) ac non ejus possessio (a):*

a.

PLAUT. Ego quidem ex *tua* manu accepi pateram.

CAES. Rhodanus provinciam *nostram* ab Helvetiis dividit.

b.

TER. Qui se in *sui* gremio positurum puerum dicebat.

PLAUT. Neque *tui* quidquam me penes invenisti.

PLAUT. *Vestrum* patri quot filii eratis?

c.

CIC. Cui proposita est conservatio *sui*, necesse est huic partes quoque *sui* caras esse.

OV. Parte tamen meliore *mei* super astra ferar.

VIRG. Magna *mei* sub terras ibit imago.

66. Substantiva **amor, odium, memoria, desiderium** et quaecumque activo sensu vel passivo gaudent, haerent possessivis active (a), personalibus passive (b); a qua norma aliquando disceditur (c), maxime in ablativo **causa** (d):

a.

CIC. Vincebatur *meo* erga te *amore*.

CIC. Grata mihi vehementer est *memoria* nostri *tua*.

b.

CIC. Aviam tuam scito *desiderio* *tui* mortuam esse.

CIC. Nihil contra me fecit *odio* *mei*, sed odio rei publicae.

c.

SALL. Qui omnes familiae nostrae ob *vestram* amicitiam infesti sunt.

TER. Lacrymis opplet os totum, ut scires *desiderio* id fieri *tuo*.

d.

CIC. Non destiti rogare *mea* *causa*, suadere et hortari *tua*.

PLAUT. Mirum, quin *tua* me *causa* faciat Jupiter regem, trivenefica.

† 67. Genitivi **nostrum, vestrum** dantur partitionem significantibus (a), **nostri, vestri** ceteris (b):

a.

CIC. Neminem *vestrum* ignorare arbitror, iudices.

CIC. Philosophi censent unumquemque *nostrum* mundi esse partem.

CIC. Vereor, ne cui *vestrum* ex Stoicorum disputationibus deprompta haec videatur oratio.

b.

VIRG. Nec regia Juno immemor est *nostri*.

OV. Versus amor tuus est in taedia *nostri*.

CIC. Habetis ducem memorem *vestri*, oblitum sui.

68. Pronomini **idem** adhaeret dativus (a); pro quo saepius dicimus **idem qui, idem ac, idem quam** (b):

a.

CIC. Quod non *idem* illis censuissemus.

HOR. Invitum qui servat *idem* facit *occidenti*.

LUCR. Unus Homerus scepra potitus, *eadem* aliis sopitu' quiete est.

b.

CIC. Peripatetici *iidem* erant, *qui* academici.

CIC. Non *idem* voluptas est, *quod* indolentia.

CIC. *Idem* valere debet, *ac* si pater indicaret.

69. **Idem, ille, ipse**, addita per pleonasmum, afferunt *lucem*:

CIC. Negabis te eum, quem sacerdos absolvisset, *eundem* condemnasse?

CIC. Apollonius in Hispaniam maxime *ille* quidem suo consilio, sed etiam me auctore profectus est.

LIV. Carthaginem Novam oppugnare statuit, quum *ipsam* opulentam suis opibus, tum hostium omni bellico apparatu plenam.

70. **Is** refertur aliquando ad personam non tertiam:

CIC. Qui magister equitum tibi fuisse viderere, *is* per municipia cum lacerna cucurristi.

PLAUT. Egomet credidi homini docto rem mandare; *is* lapidi *mando* maxumo.

CIC. Atque haec omnia *is feci*, qui sodalis Dolabellae eram.

2. Pronomen reciprocum.

† 71. *Reciprocatio est reversio pronominis ad suppositum (a, b). Quae dicitur immediata seu propria, quum pronomen refertur ad suppositum verbi proximi (a), mediata seu impropria, quum pronomen refertur ad remotioris verbi suppositum (b)¹:*

a.

CIC. Optimates hoc *sibi* nomen arrogarunt.

SALL. Falso queritur de natura *sua* genus humanum².

b.

CIC. Ipse mihi persuasit, ut *se* dimitterem.

CIC. Is a vobis postulat, ut evellatis ex animo *suo* omnem suspicionem.

† 72. *Quemadmodum demonstrativa natura sua demonstrant (a) et ex licentia reciprocant (b), sic reciproca natura sua reciprocant (71 a, b) et ex licentia demonstrant (c):*

a.

CIC. Ad Verrem adierunt, ut *eum* Cereris simulacrum reposcerent.

CIC. Deum agnoscis ex operibus *ejus*.

b.

CAES. Belgae verebantur, ne ad *eos* exercitus noster adduceretur.

DONAT. Virgilius voluit *ejus* ossa Neapolim transferri.

¹ H. e.: Ad suppositum verbi vicinae orationis.

² Vel sic: Nep. Alcibiades in domo *sua* facere mysteria dicebatur. — Vel sic: Nep. Darius putavit facillime se graeca lingua utentes sub *sua* retenturum potestate. Quia in ambabus sententiis commune est utriusque verbo suppositum.

c.

CIC. Ad illum scribas te nihil recordari de *se*.

CAES. Caesar expulsos tribunos ad *sua*m restituit dignitatem.

* 73. *Ex adjunctis liqueat relatio necesse est, si sui et suus ad terminum referantur¹ (a), aut si ponantur in congressu plurium suppositorum (b, c); possunt enim reciproca ad principale reverti (b) et ad secundarium (c):*

a.

CIC. Vos ex M. Fabonio audistis Clodium *sibi* dixisse periturum Milonem triduo.

SALL. Cornelius et Varguntejus constituerunt Ciceronem domi *suae* imparatum confodere.

b.

CAES. Caesar petit ab his, ut *se* frumento juvent.

PHAEDR. Hirci indignari coeperunt, quod dignitatem feminae aequassent *sua*m.

c.

CURT. Scythae petebant ab Alexandro, ut regis sui filiam matrimonio *sibi* jungeret.

CAES. Caesar milites cohortatur, ut virtutis *suae* memoriam retinerent.

NOTA. *Eis licet tibi esse contento: quodsi vis singula accuratius exposita, ne pigeat reliqua persequi:*

3. Reciprocum personale sui, sibi, se.

74. *Immediata reciprocatio (71 a) facienda ubique est per sui, sibi, se:*

SEN. Inventa sunt specula, ut homo *se* cognosceret.

CIC. Pythius piscatores ad *se* vocavit.

CIC. Ait Dejotarum vino *se* obruisse.

¹ H. e.: Si non reciprocant.

75. Pronomen, quod est suppositum infiniti reditque ad suppositum prioris verbi, reciprocum esse oportet (a), vix demonstrativum (b)¹:

a.

CIC. Socrates respondit *se* meruisse.

CIC. Animus sentit *se* sua virtute moveri.

b.

CURT. Macedonum reges credunt *ipsos* ab illo deo genus ducere.

76. Mediata reciprocatio fit per *sui* (a) vel per *is* (b)²:

a.

CAES. Caesar petit ab his, ut *se* frumento juvent.

HOR. Alexander edicto vetuit, ne quis *se* praeter Apellem pingeret.

CAES. Ariovistus respondit omnes Galliae civitates contra *se* castra habuisse.

b.

CAES. Helvetii persuadent Rauracis, ut una cum *iis* proficiscantur.

CIC. Ligarius in provincia pacatissima ita se gessit, ut *ei* pacem esse expediret.

CAES. Belgae verebantur, ne, pacata Gallia, ad *eos* exercitus noster adduceretur.

77. Si nulla fuerit reciprocatio, ponitur *is* jure suo (a), *sui* ex communi abusu (b):

a.

CIC. Ad Verrem adierunt, ut *eum* simulacrum Cereris reposcerent.

¹ Est enim *immediata* reciprocatio.

² *Is* quum audis, intellige quodvis demonstrativum ut *hic, iste, ille, ipse* etc.

b.

CIC. Ad illum scribas te nihil recordari de *se*.

SEN. Puer ad tuum formetur arbitrium; multum *sibi* dabis, etiamsi nihil dederis praeter exemplum.

QUINT. Misera lacrymis parcius utebatur; nec *sibi* permittebat dolor lugere.

4. Reciprocum possessivum *suus, a, um*.

78. Si *immediate* reciprocandum sit, *suus* ponitur passim (a), *ejus* fere nusquam (b)¹:

a.

SALL. Falso queritur de natura *sua* genus humanum.

PLAUT. Credo ego miseram fuisse Penelopam, quae tam diu viro *suo* caruit.

b.

AUCT. BELL. AFR. Intellexit adversarios non *illorum* virtute confidere, sed se despicerere.

DONAT. Virgilius voluit *ejus* ossa Neapolim transferri.

79. Est et *inversa* reciprocatio², quae fit per *suus* vel per *ejus*:

CIC. Hannibalem *sui* cives e civitate ejecerunt.

SEN. Saepe in magistratum scelera redierunt *sua*.

CIC. Metellum parum pudor *ipsius* defendebat.

80. Si *mediate* reciprocandum sit, ponitur *suus* (a) vel *ejus* (b):

a.

CIC. Homerum Colophonii civem esse dicunt *suum*.

CIC. Postulat, ut evellatis ex animo *suo* omnem suspicionem.

CIC. Caverat adulter, ut *suorum* flagitiorum socium te praeberes.

¹ Quum audis *ejus*, intellige quemlibet genitivum demonstrativorum ut *illius, istius, ipsius, hujus* etc., *illorum, istorum, ipsorum, horum* etc.

² Fit enim a supposito ad terminum, quum illa alia fiat a termino ad suppositum.

b.

VELL. Alexander Lysippo imperavit, ut equitum faceret statuas et *ipsius* quoque his interponeret.

NEP. Cimon hortis nunquam imposuit custodem, ne quis impediretur, quominus *ejus* rebus frueretur.

81. Si nulla fuerit reciprocatio, *ejus* ponitur jure suo (a), *suus* ex communi licentia (b):

a.

TER. Si illum relinquo, vitae *ejus* timeo; sin opitolor, *ejus* minas.

CIC. Eo die apud Pomponium in *ejus* nuptiis coenaturus eram.

CIC. Habemus a Caesare, sicut majorum *ejus* amplitudo postulabat, sententiam.

b.

CURT. Erat Dario mite ingenium, nisi *suam* naturam fortuna corrumpere.

OV. Theraphnaeo feci de sanguine florem; et manet in folio scripta querela *suo*.

CAES. Caesar expulsos tribunos ad *suam* restituit dignitatem.

82. Commode ponitur reciprocum, tametsi non est nefas ponere demonstrativum, ubi reciprocatio quidem nulla est; esset tamen, si oratio paulum flecteretur:

CIC. Poenitet eum facti *sui* (q. d.: Ille poenitet facti *sui*).

CIC. A Caesare invitator, ut *sibi* sim legatus (q. d.: Caesar me invitat, ut *sibi* sim legatus).

CIC. A Curione mihi nuntiatum est *eum* ad me venire (q. d.: Curio mihi nuntiavit *eum* ad me venire).

5. Amphibolia in reciproco possessivo *suus*, *a*, *um*¹.

83. Quum *suus*, *a*, *um* revertatur ad suppositum vel principale (a) vel secundarium (b), fiet amphibolia (nisi alicunde sensus aperitur) in congressu plurium suppositorum:

¹ Vide appendicem, n. 391.

a.

CIC. Pythius a piscatoribus petivit, ut ante hortos *suos* piscarentur.

PHAEDR. Hirci indignari coeperunt, quod dignitatem feminae aequassent *suam*.

b.

CAES. Caesar milites cohortatur, ut virtutis *suae* memoriam retinerent.

CAES. Ariovistus respondit populum Romanum ad *suum* arbitrium imperare consuesse.

* 84. Quare *suus* ponitur, si, coeuntibus duabus tertiis personis, reversio fiat ad eam, quae sit suppositum:

CAES. Afranius de salute *sua* cum Caesare agebat.

CAES. Helvetii *suus* finibus Germanos prohibent.

SALL. Jugurtha *suus* rebus diffidens Thalam pervenit.

† 85. Sunt, qui hanc legem, si sensus liqueat, durius negligant:

VAL. MAX. Popilius salutis *ejus* auctorem jugulum praebere jussit.

* 86. *Ejus* ponitur, si, coeuntibus duabus tertiis personis, respectus fiat ad eam, quae sit terminus:

CIC. Milo fit obviam Clodio ante fundum *ejus*.

CIC. Is ad socerum filiam *ejus* mittit.

SALL. Marius cum Ligure promissa *ejus* cognitum delectos mittit.

† 87. Solveris hac lege, si alicunde sensus liqueat:

CAES. Caesar expulsos tribunos ad *suam* restituit dignitatem.

SALL. Cornelius et Varguntejus constituerunt Ciceronem domi *suae* imparatum confodere.

CAES. Unam triremem cum remigibus *suus* ceperunt.

88. Si *suus* et *ejus* una cœant, *suus* ad suppositum referes, *ejus* ad terminum:

CIC. Ne sit Ligarius cum T. Broccho avunculo suo, ne cum *ejus* filio, consobrino suo, vivat?

SALL. Majores vestrum miserti plebis Romanae decretis suis inopiae *ejus* opitulati sunt.

SALL. Jugurtha superbia sese efferens, propinquo suo interempto, regnum *ejus* sceleris sui praedam fecit.

89. *Suus* et *ejus* ad unum commode referuntur, si modo *suus* reciprocet, *ejus* non (a); durius autem, si aut ambo reciprocet aut neutrum (b):

a.

SALL. Jugurtha rebus suis diffidens Thalam pervenit, ubi multus pueritiae cultus filiorum *ejus* erat.

b.

S. HIER. Pontifex interrogavit Jesum de discipulis suis et de doctrina *ejus*.

6. Amphibolia in reciproco personali sui, sibi, se.

† 90. Quum *sui*, *sibi*, *se* revertatur ad principale suppositum (a) et ad secundarium (b), fiet amphibolia (nisi discutitur alicunde) in congressu plurium suppositorum:

a.

CIC. Dionysius instituit, ut filiae barbam *sibi* adurerent.

PLAUT. Oratum iverunt deam, ut *sibi* esset propitia.

CAES. Caesar petit ab his, ut *se* frumento juvent.

b.

CURT. Scythae petebant ab Alexandro, ut regis sui filiam matrimonio *sibi* jungeret.

CAES. Caesar questus est milites *se* recepisse.

SALL. Caveant, ne, illo cunctante, Numidae *sibi* consulant.

† 91. In congressu duorum suppositorum discutietur amphibolia, si pronomem *is* referatur ad principale:

Nam si dixerō: Paulus petit ab Aemilio, ut curet *cum*, pronomem non potest referri ad Aemilium (74); potest vero ad Paulum (76); ergo si *eum* retulero ad Paulum, h. e. demonstrativum ad principale, vitavero amphiboliam.

92. Quodsi facienda esset relatio ad secundarium suppositum, et sensus ex adjunctis non argueretur, instituendus esset alius verborum contextus; nam reciprocum redderet sententiam ambiguum (83), demonstrativum barbaram (74)¹.

IV. Constructio verbi.

1. Verbum substantivum. — 2. Verba cum genitivo. — 3. Verba cum dativo. — 4. Verba cum altero accusativo. — 5. Verba cum ablativo. — 6. Verba cum ablativo et praepositione.

NOTA. Verba eorumque differentiae et constructiones sunt innumerae: ego praecipua summatim perstringam; cetera in lexicis quaerito.

1. Verbum substantivum.

* 93. *Sum* fert genitivum (a) et pro eo possessivum (b):

a.

CIC. Temeritas est florentis aetatis, prudentia senescentis.

CIC. Non est gravitatis tuae ferre immoderatus casum.

LIV. Qui Romanae partis erant, urbe excesserunt².

b.

CIC. Est tuum, M. Cato, videre quid agatur.

CIC. Puto esse meum quid sentiam exponere.

OV. Vestrum dare, vincere nostrum est.

* 94. *Sum* regit dativum unum (a) et alterum (b):

¹ Vide appendicem, n. 391 et sqq., ubi solvo difficultates et refello adversarios. ² Plura de genitivo habes in n. 222 et sqq.